

Čtvrtek, 2. února 2017

P8_TA(2017)0013

Přeshraniční aspekty osvojení

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2017 obsahující doporučení Komisi o přeshraničních aspektech osvojení (2015/2086(INL))

(2018/C 252/02)

Evropský parlament,

- s ohledem na článek 225 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na čl. 67 odst. 4 a čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989, a zejména na články 7, 21 a 35 této úmluvy,
- s ohledem na článek 2 Opčního protokolu k Úmluvě OSN o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii ze dne 25. května 2000,
- s ohledem na Vídeňskou úmluvu o konzulárních stycích ze dne 24. dubna 1963,
- s ohledem na Haagskou úmluvu ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení,
- s ohledem na tematickou zprávu komisaře Rady Evropy pro lidská práva na téma „osvojování dětí: hledisko lidských práv“, která byla zveřejněna dne 28. dubna 2011,
- s ohledem na články 46 a 52 jednacího řádu,
- s ohledem na zprávu Výboru pro právní záležitosti a stanovisko Petičního výboru (A8-0370/2016),

Společné minimální standardy pro osvojení

- A. vzhledem k tomu, že je klíčové, aby byla veškerá rozhodnutí v oblasti osvojení přijímána v souladu se zásadami nejvlastnějšího zájmu dítěte a zákazu diskriminace a s úctou k jeho základním právům;
- B. vzhledem k tomu, že účelem osvojení není poskytnout dospělým právo na dítě, ale poskytnout dítěti stabilní, milující a pečující prostředí, v němž bude vyrůstat a může se harmonicky rozvíjet;
- C. vzhledem k tomu, že řízení o osvojení se týká dětí, které v době podání žádosti o osvojení nedosáhly 18 let nebo věku plnoletosti ve své zemi původu;
- D. vzhledem k tomu, že musí být nastolena řádná rovnováha mezi právem osvojeného dítěte poznat svou skutečnou identitu a právem biologických rodičů na ochranu jejich vlastní identity;
- E. vzhledem k tomu, že příslušné orgány by neměly nikdy zaujímat stanovisko, podle něž je ekonomická situace biologických rodičů sama o sobě základem a odůvodněním zbavení rodičovské odpovědnosti a poskytnutí dítěte k osvojení;
- F. vzhledem k tomu, že řízení o osvojení by nemělo být zahájeno před konečným rozhodnutím zbavujícím biologické rodiče rodičovské odpovědnosti, přičemž tito rodiče již měli příležitost vyčerpat veškeré právní opravné prostředky proti tomuto rozhodnutí; vzhledem k tomu, že ostatní členské státy mohou odeprít uznání rozhodnutí o osvojení, které bylo vydáno bez uplatnění těchto procesních záruk;

Čtvrtek, 2. února 2017

- G. vzhledem k tomu, že větší účinnost a transparentnost umožní zdokonalit vnitrostátní postupy osvojení a mohla by také usnadnit mezinárodní osvojení, což by mohlo zvýšit počet dětí, které jsou osvojeny; vzhledem k tomu, že dodržování článku 21 Úmluvy OSN o právech dítěte, již ratifikovaly všechny členské státy, by v tomto ohledu mělo být hlavním výchozím bodem pro veškeré postupy, opatření a strategie týkající se osvojení v přeshraničním kontextu, přičemž se dodržuje nejlhostejší zájem dítěte;
- H. vzhledem k tomu, že by mělo být učiněno více konkrétních kroků na předcházení tomu, aby byli budoucí rodiče, kteří si přejí osvojit, vykořisťováni bezskrupulózními organizacemi, jež hrají úlohu prostředníků, a že je proto i v této oblasti nezbytné posílit spolupráci v boji proti zločinu a korupci v EU;
- I. vzhledem k tomu, že kdykoli je to možné, je třeba podporovat umístění sourozenců do stejné osvojitelské rodiny, aby se zabránilo dalšímu traumatu z odloučení;

Mezinárodní osvojení podle Haagské úmluvy z roku 1993

- J. vzhledem k tomu, že Haagská úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (dále jen „Haagská úmluva“), již ratifikovaly všechny členské státy, nabízí systém správních spolupráce a uznávání mezinárodních osvojení, tj. osvojení, u nichž osvojitelé a dítě nebo děti nemají obvyklé místo pobytu ve stejné zemi;
- K. vzhledem k tomu, že Haagská úmluva stanoví, že uznání mezinárodních osvojení je ve všech signatářských státech automatické, aniž by bylo pro nabytí účinnosti tohoto uznání třeba uplatnit jakýkoli specifický postup;
- L. vzhledem k tomu, že podle Haagské úmluvy může být uznání odepřeno jedině v případě, že je osvojení zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dotčeného státu, s přihlédnutím k nejlhostejšímu zájmu dítěte;

Justiční spolupráce v občanských věcech v oblasti osvojení

- M. vzhledem k tomu, že soudní vzdělávání v nejširším smyslu slova je klíčem pro vzájemnou důvěru ve všech oblastech práva, včetně právní úpravy osvojení; vzhledem k tomu, že stávající programy EU v oblasti soudního vzdělávání a podpora poskytovaná Evropské justiční síti by proto měly věnovat větší pozornost specializovaným soudům, jako jsou např. soudy zaměřující se na rodinné právo a soudy pro mladistvé;
- N. vzhledem k tomu, že by se měl zlepšit přístup občanů ke komplexním informacím o právních a procesních aspektech domácích osvojení v členských státech; vzhledem k tomu, že v této souvislosti by měl být portál e-justice rozšířen;
- O. vzhledem k tomu, že spolupráce v rámci Evropské sítě veřejných ochránců práv dětí byla zavedena v roce 1997 a že evropské ochránce práv dětí by měli být vybízeni k prohlubování spolupráce a koordinace v rámci tohoto fóra; vzhledem k tomu, že úsilí v tomto směru by mohlo zahrnovat jejich zapojení do stávajících projektů soudního vzdělávání, které financuje Evropská unie;
- P. vzhledem k tomu, že by měl být proveden hloubkový rozbor, neboť je třeba učinit více pro předcházení přeshraničnímu obchodování s dětmi pro účely osvojení a boj proti němu a pro zdokonalení náležitého a účinného provádění stávajících pravidel a pokynů v oblasti boje proti obchodování s dětmi; vzhledem k tomu, že je proto i v této oblasti nezbytné posílit spolupráci v boji proti zločinu a korupci v EU s cílem předcházet únosům a prodeji dětí a obchodování s nimi;

Přeshraniční uznávání vnitrostátních rozhodnutí o osvojení

- Q. vzhledem k tomu, že zásada vzájemné důvěry mezi členskými státy má v právu Unie zásadní význam, protože umožňuje vytvoření a zachování oblastí bez vnitřních hranic; vzhledem k tomu, že zásada vzájemného uznávání, která spočívá na vzájemné důvěře, ukládá členským státům povinnost přijmout opatření vyplývající z rozsudku nebo rozhodnutí vydaných v jiném členském státě;

Čtvrtek, 2. února 2017

- R. vzhledem k tomu, že v členských státech navzdory stávajícím mezinárodním předpisům doposud existují rozdílné pohledy na zásady, jimiž by se měl řídit proces osvojení, a rozdílný přístup k řízení o osvojení a právním účinkům procesu osvojení;
- S. vzhledem k tomu, že Evropská unie má pravomoc pro přijímání opatření s cílem posílit justiční spolupráci mezi členskými státy, která nemají dopady na vnitrostátní rodinné právo, a to včetně oblasti osvojení;
- T. vzhledem k tomu, že výjimky na základě veřejného pořádku slouží k ochraně identity členských států, která se odráží v hmotněprávních ustanoveních rodinného práva členských států;
- U. vzhledem k tomu, že v současnosti neexistují žádná evropská ustanovení pro uznávání (automatické či nikoli) vnitrostátních rozhodnutí o osvojení, tj. rozhodnutí týkajících se osvojení, která jsou prováděna uvnitř daného členského státu;
- V. vzhledem k tomu, že neexistence takovýchto ustanovení vytváří značné problémy pro evropské rodiny, které se přestěhují do jiného členského státu poté, co si osvojily dítě, neboť toto osvojení nemusí být uznáno, což znamená, že rodiče mohou čelit obtížím při zákonném výkonu své rodičovské odpovědnosti a finančním potížím v souvislosti s různými poplatky požadovanými v této oblasti;
- W. vzhledem k tomu, že neexistence takovýchto ustanovení tudíž ohrožuje právo dětí na stabilní a trvalou rodinu;
- X. vzhledem k tomu, že v současné době může dojít k tomu, že rodiče, kteří se stěhují do jiného členského státu, budou muset projít specifickými vnitrostátními postupy uznávání nebo si dokonce dítě opětovně osvojit, což vytváří značnou právní nejistotu;
- Y. vzhledem k tomu, že stávající situace může působit závažné problémy a bránit rodinám v plnohodnotném výkonu jejich práva na volný pohyb;
- Z. vzhledem k tomu, že může být třeba přezkoumat a posoudit celkovou situaci prostřednictvím konzultace mezi příslušnými orgány členských států;
- AA. vzhledem k tomu, že nařízení Brusel II neřeší otázku uznávání rozhodnutí o osvojení a zabývá se pouze rodičovskou odpovědností;
- AB. vzhledem k tomu, že by měla být přezkoumána možnost přijmout právní předpis, který by zavedl automatické uznávání vnitrostátního rozhodnutí o osvojení vydaného v jednom členském státě v jiném členském státě, za předpokladu, že bude zajištěno bezvýhradné respektování vnitrostátních ustanovení o veřejném pořádku a budou dodrženy zásady subsidiarity a proporcionality;
- AC. vzhledem k tomu, že takový právní předpis by doplňoval stávající nařízení Rady (ES) č. 2201/2003⁽¹⁾ (Brusel IIa) o otázkách soudní příslušnosti a rodičovské zodpovědnosti a překlenul by stávající mezeru ve věci uznávání osvojení, jak je stanoveno v rámci mezinárodního práva (Haagská úmluva);

Společné minimální standardy pro osvojení

1. vyzývá orgány členských států, aby v otázkách osvojení přijímaly veškerá rozhodnutí s přihlédnutím k nejlustnějšímu zájmu dítěte, dodržovaly přitom jeho základní práva a vždy zohledňovaly konkrétní okolnosti daného případu;
2. zdůrazňuje, že děti, které byly dány k osvojení, by neměly být v žádném případě vnímány jako majetek státu, ale jako samostatné osobnosti s mezinárodně uznávanými základními právy;
3. zdůrazňuje, že každý případ osvojení je odlišný a musí být vyhodnocován na základě svých specifických okolností;

⁽¹⁾ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, 23.12.2003, s. 1).

Čtvrtek, 2. února 2017

4. domnívá se, že v případech osvojení s přeshraničními prvky by měly být zohledněny kulturní a jazykové zvyklosti dítěte a v rámci možností by měly být také respektovány;
5. domnívá se, že v rámci řízení o osvojení by dítěti mělo být vždy umožněno být vyslechnuto, aniž by bylo vystaveno tlaku, a vyjádřit svůj názor ohledně tohoto postupu osvojení, s přihlédnutím k jeho věku a vyspělosti; domnívá se proto, že je zásadní vždy, když je to možné, a bez ohledu na věk dítěte usilovat o získání jeho souhlasu s osvojením; v tomto ohledu vyzývá k tomu, aby se věnovala zvláštní pozornost malým dětem a kojencům, kteří nemohou být vyslechnuti;
6. domnívá se, že by nemělo být přijímáno žádné rozhodnutí o osvojení předtím, než byli vyslechnuti biologičtí rodiče, byly případně vyčerpány všechny právní opravné prostředky ve věci jejich rodičovské odpovědnosti a jejich zbavení této odpovědnosti bylo konečné; vyzývá proto orgány členských států, aby v době, než jsou vyčerpány všechny právní opravné prostředky, a v průběhu celého soudního řízení o osvojení byla uplatňována veškerá opatření nezbytná pro blaho dítěte a aby mu byla poskytována ochrana a péče, které jsou nezbytné pro jeho harmonický rozvoj;
7. vyzývá Komisi, aby zvážila možnost vypracovat komparativní studii, která by analyzovala stížnosti týkající se osvojování bez souhlasu s přeshraničními aspekty;
8. zdůrazňuje, že předtím, než dítě dají k osvojení pro cizince, by příslušné orgány měly vždy nejprve zvážit možnost umístit dítě k jeho rodinným příslušníkům, a to i v případě, že tito rodinní příslušníci žijí v jiné zemi, jestliže má dítě s těmito rodinnými příslušníky vztahy a po provedení individuálního posouzení potřeb dítěte; domnívá se, že obvyklé bydliště rodinných příslušníků, kteří si přejí převzít rodičovskou odpovědnost za dítě, by nemělo být považováno za rozhodující faktor;
9. vyzývá k rovnému zacházení s rodiči, kteří jsou rozdílné státní příslušnosti, během řízení týkajících se rodičovské odpovědnosti a osvojení; vyzývá členské státy, aby zajistily rovná procesní práva rodinných příslušníků zapojených do řízení o osvojení, kteří jsou státními příslušníky jiného členského státu, a to i prostřednictvím poskytování právní pomoci a včasného informování o slyšeních, práva na tlumočnicka a poskytování všech dokumentů týkajících se případu v jejich mateřském jazyce;
10. zdůrazňuje, že je-li dítě, u něž je zvažováno osvojení, státním příslušníkem jiného členského státu, měly by být informovány konzulární úřady tohoto členského státu a rodina dítěte, která v tomto členském státě pobývá, a že by s nimi mělo být předem konzultováno jakékoli rozhodnutí;
11. vyzývá rovněž členské státy, aby věnovaly zvláštní a zvýšenou pozornost nezletilým osobám bez doprovodu, které mají postavení uprchlíka nebo o něj žádají, a zajistily jim ochranu, pomoc a péči, které jsou tyto státy povinny poskytovat v rámci svých mezinárodních závazků, a aby v tomto přechodném období pokud možno umísťovaly dítě do náhradní rodinné péče;
12. zdůrazňuje, že je důležité poskytovat sociálním pracovníkům odpovídající pracovní podmínky, aby mohli řádně posuzovat jednotlivé případy bez jakéhokoli finančního či právního tlaku a plně zohledňovat nejvlastnější zájem dítěte z krátkodobého, střednědobého a dlouhodobého hlediska;

Mezinárodní osvojení podle Haagské úmluvy z roku 1993

13. bere na vědomí úspěchy a význam uplatňování Haagské úmluvy a vybízí všechny země, aby ji podepsaly, ratifikovaly nebo k ní přistoupily;
14. lituje, že při vydávání osvědčení o osvojení dochází často k problémům; vyzývá tudíž orgány členských států, aby zajistily, že budou vždy dodržovány postupy a záruky stanovené v Haagské úmluvě s cílem zajistit, aby bylo uznávání automatické; vyzývá členské státy, aby nevytvářely zbytečné byrokratické překážky při uznávání osvojení v rámci oblasti působnosti Haagské úmluvy, které by mohly postup prodlužovat a učinit jej nákladnějším;
15. upozorňuje na skutečnost, že by bylo možné vyvinout ještě větší úsilí s cílem dodržovat a striktně vymáhat ustanovení Haagské úmluvy, neboť některé členské státy v souvislosti s uznáváním osvojení vyžadují dodatečné správní postupy nebo vybírají nepřiměřeně vysoké poplatky, např. pro účely vystavení nebo pozměnění dokladů osvědčujících osobní stav nebo pro získání občanství, a to navzdory skutečnosti, že je toto jednání v rozporu s ustanoveními Haagské úmluvy;
16. vyzývá členské státy, aby dodržovaly postupy týkající se požadavků na poradenství a souhlas, jak je stanoví článek 4 Haagské úmluvy;

Čtvrtek, 2. února 2017

Justiční spolupráce v občanských věcech v oblasti osvojení

17. vyzývá členské státy, aby posílily vzájemnou spolupráci v oblasti osvojení, a to v i právních a sociálních aspektech, a vyzývá k případnému prohloubení spolupráce mezi orgány příslušnými pro následná posouzení; v tomto ohledu rovněž vyzývá EU, aby uplatňovala soudržný přístup k právům dětí napříč všemi svými zásadními vnitřními a vnějšími politikami;

18. vyzývá Komisi, aby zavedla účinnou evropskou síť soudců a orgánů specializovaných na osvojování s cílem usnadnit výměnu informací a osvědčených postupů, což je obzvláště užitečné v případech, kdy osvojení zahrnuje zahraniční prvek; domnívá se, že je velmi důležité usnadnit koordinaci a výměnu osvědčených postupů se současnou Evropskou sítí pro justiční vzdělávání, aby se v nejvyšší možné míře zajistila soudržnost s projekty, které již Evropská unie financuje; v tomto ohledu vyzývá Komisi, aby poskytovala financování na specializovanou odbornou přípravu soudců, kteří pracují v oblasti přeshraničního osvojování;

19. je přesvědčen, že odborná příprava soudců činných v oblasti přeshraničního osvojování a příležitosti pro jejich setkávání by mohly napomoci konkrétně vymezit očekávaná a potřebná právní řešení v oblasti uznávání vnitrostátních osvojení; vyzývá tudíž Komisi, aby ve fázi vypracovávání návrhu nařízení vyčlenila na uvedenou odbornou přípravu a setkávání financování;

20. vyzývá Komisi, aby na evropském portálu e-justice zveřejnila relevantní právní a procesní informace o právní úpravě a praxi osvojení ve všech členských státech;

21. bere na vědomí činnost Evropské sítě veřejných ochránců práv dětí a domnívá se, že by tato spolupráce měla být dále prohlubována a posilována;

22. zdůrazňuje, že je třeba více spolupracovat, zejména prostřednictvím evropských orgánů, jako je Europol, za účelem předcházení přeshraničním únosům, prodeji a obchodování s dětmi pro účely osvojení; konstatuje, že spolehlivé vnitrostátní systémy registrace narozených dětí by mohly předcházet obchodování s dětmi pro účely osvojení; v tomto ohledu vyzývá k prohloubení koordinace v citlivé oblasti osvojování dětí ze třetích zemí;

Přeshraniční uznávání vnitrostátních rozhodnutí o osvojení

23. tvrdí, že je jednoznačně třeba, aby evropské právní předpisy zavedly automatické přeshraniční uznávání vnitrostátních rozhodnutí o osvojení;

24. žádá Komisi, aby do 31. července 2017 na základě článků 67 a 81 Smlouvy o fungování Evropské unie předložila návrh týkající se aktu o přeshraničním uznávání rozhodnutí o osvojení podle podrobných doporučení uvedených v příloze k tomuto usnesení a v souladu se stávajícím mezinárodním právem v této oblasti;

25. potvrzuje, že doporučení, která jsou uvedena v příloze k tomuto usnesení, dodržují základní práva a zásady subsidiarity a proporcionality;

26. domnívá se, že požadovaný návrh nemá negativní finanční dopady, neboť konečný cíl automatického uznávání rozhodnutí o osvojení povede ke snížení nákladů;

o

o o

27. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení a podrobná doporučení uvedená v příloze Komisi, Radě a parlamentům a vládám členských států.

Čtvrtek, 2. února 2017

PŘÍLOHA K USNESENÍ:

PODROBNÁ DOPORUČENÍ K NAŘÍZENÍ RADY O PŘESHRAŇIČNÍM UZNÁVÁNÍ ROZHODNUTÍ O OSVOJENÍ

A. ZÁSADY A CÍLE POŽADOVANÉHO NÁVRHU

1. Rostoucí počet občanů Unie využívá své právo na volný pohyb a rozhoduje se každý rok, že se přestěhuje do jiného členského státu Unie. Tato situace přináší určitý počet problémů, pokud jde o uznávání a právní řešení osobní a rodinné právní situace mobilních jednotlivců. Unie začala tyto problematické situace řešit například přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012⁽¹⁾ a zavedením posílené spolupráce v oblasti uznávání některých aspektů majetkových vztahů v manželství a ohledně majetkových dopadů registrovaných partnerství.
2. Haagská úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (dále jen „Haagská úmluva“) nabyla platnosti ve všech členských státech. Týká se postupu pro přeshraniční osvojení a stanoví automatické uznávání takovýchto osvojení. Haagská úmluva však nepokrývá situaci rodiny, v níž k osvojení dítěte došlo výlučně vnitrostátním postupem a která se poté přestěhuje do jiného členského státu. Tato situace může vést ke značným právním problémům, pokud není právní vztah mezi rodičem (či rodiči) a osvojeným dítětem automaticky uznán. Pro tyto účely může být nezbytné realizovat dodatečné správní či soudní postupy a v krajních případech může být dokonce uznání odepřeno.
3. Aby byla ochráněna základní práva a svobody dotčených občanů Unie, je tudíž nezbytné přijmout nařízení, které stanoví automatické přeshraniční uznávání rozhodnutí o osvojení. Vhodný právní základ pro takový návrh představuje čl. 67 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie, který se týká vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí, a čl. 81 odst. 3 Smlouvy, který se týká opatření v oblasti rodinného práva. Toto nařízení má být přijato Radou po konzultaci s Evropským parlamentem.
4. Navrhované nařízení zavádí automatické uznávání rozhodnutí o osvojení učiněná v některém z členských států na základě jiného postupu, než je postup v rámci Haagské úmluvy. Protože mohou mít evropské rodiny vazby na třetí zemi nebo v ní mohly dříve pobývat, nařízení rovněž stanoví, že jakmile určitý členský stát uzná rozhodnutí o osvojení učiněné ve třetí zemi na základě svých příslušných vnitrostátních procesních pravidel, toto rozhodnutí o osvojení bude uznáváno ve všech ostatních členských státech.
5. Abychom nicméně zabránili spekulativnímu výběru jurisdikce či uplatnění nevhodných vnitrostátních právních předpisů, toto automatické uznávání podléhá za prvé podmínce, že nesmí být zjevně v rozporu s veřejným pořádkem uznávajícího členského státu, přičemž je zdůrazněno, že takové odepření nikdy nesmí vést k faktické diskriminaci, která je zakázána v článku 21 Listiny základních práv Evropské unie, a, za druhé, podmínce, že byl členský stát, který přijal rozhodnutí o osvojení, k tomuto rozhodnutí příslušný podle článku 4 návrhu požadovaného podle přílohy B (dále jen „návrh“). K tomuto rozhodnutí je příslušný výhradně členský stát obvyklého bydliště jednoho či obou rodičů nebo dítěte samotného. Pokud však bylo rozhodnutí o osvojení učiněno ve třetí zemi, pro prvotní uznání tohoto osvojení v rámci Unie může být rovněž příslušný členský stát, jehož státní příslušnost mají rodiče nebo dítě. Je tomu tak proto, aby se evropským rodinám pobývajícím v zámoří zaručil přístup ke spravedlnosti.
6. Pro rozhodnutí o případných námitkách proti uznání ve specifických případech je třeba zavést zvláštní postupy. Tato ustanovení jsou podobná ustanovením v jiných unijních aktech v oblasti občanskoprávní justice.
7. Mělo by být zavedeno evropské osvědčení o osvojení, aby se urychlilo vyřizování správních dotazů ohledně automatického uznávání. Vzor tohoto osvědčení by měl být přijat v podobě aktu Komise v přenesené pravomoci.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. L 201, 27.7.2012, s. 107).

Čtvrtek, 2. února 2017

8. Tento návrh se týká pouze individuálních vztahů rodič-dítě. Členským státům neukládá žádnou povinnost uznávat jakékoli zvláštní právní vztahy mezi rodiči osvojeného dítěte, protože vnitrostátní právní předpisy týkající se párů se navzájem výrazně liší.

9. Návrh také obsahuje obvyklá konečná a přechodná ustanovení, která nalezneme v nástrojích občanskoprávního soudnictví. Automatické uznávání osvojení se uplatňuje výhradně na rozhodnutí o osvojení, která byla přijata po dni použitelnosti nařízení a – rovněž k tomuto dni – na dřívější rozhodnutí o osvojení, pokud je příslušné dítě doposud nezletilé.

10. Tento návrh je v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality, neboť členské státy nemohou samy zavést právní rámec pro přeshraniční uznávání rozhodnutí o osvojení a návrh nepřekračuje rámec toho, co je naprosto nezbytné pro zajištění stability právní situace osvojených dětí. Návrh nemá žádné dopady na rodinné právo členských států.

B. ZNĚNÍ POŽADOVANÉHO NÁVRHU

Nařízení Rady o přeshraničním uznávání rozhodnutí o osvojení

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 67 odst. 4 a čl. 81 odst. 3 této smlouvy,

s ohledem na žádost, kterou Evropský parlament předložil Evropské komisi,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru,

v souladu se zvláštním legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

1. Evropská unie si stanovila za cíl zachovávat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob. Pro účely postupného zavedení tohoto prostoru je nezbytné, aby Unie přijala opatření týkající se justiční spolupráce v občanskoprávních věcech, které mají přeshraniční dopady, a to i v oblasti rodinného práva.
2. Podle článků 67 a 81 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“) mají tato opatření zahrnovat opatření zaměřená na zajištění vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí.
3. Za účelem dosažení volného pohybu rodin, které osvojily dítě, je nezbytné a vhodné, aby se pravidla upravující příslušnost a uznávání rozhodnutí o osvojení řídila právním nástrojem Unie, který by byl závazný a přímo použitelný.
4. Toto nařízení by mělo vytvořit jednoznačný a komplexní právní rámec pro přeshraniční uznávání rozhodnutí o osvojení, přinést rodinám odpovídající výsledky v oblasti právní jistoty, předvídatelnosti a flexibility a předejít vzniku situace, kdy by zákonné rozhodnutí o osvojení učiněné v jednom členském státě nebylo uznáno v jiném členském státě.
5. Do oblasti působnosti tohoto nařízení by mělo spadat uznávání rozhodnutí o osvojení učiněných nebo uznaných v některém z členských států. Nemělo by do ní však spadat uznávání mezinárodních osvojení na základě Haagské úmluvy ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, neboť tato úmluva již stanoví automatické uznávání takovýchto osvojení. Toto nařízení by se tedy mělo uplatňovat pouze na uznávání vnitrostátních osvojení a na mezinárodní osvojení, která nejsou prováděna na základě uvedené úmluvy.
6. Mezi osvojením a územím členského státu, který učinil rozhodnutí o osvojení nebo jej uznal, musí existovat určitá vazba. Uznání by tedy mělo podléhat souladu s obvyklými pravidly pro určování příslušnosti.

Čtvrtek, 2. února 2017

7. Pravidla pro určování příslušnosti by měla být vysoce předvídatelná a měla by se zakládat na zásadě, že příslušnost obvykle vychází z obvyklého bydliště rodičů, nebo jednoho z rodičů, nebo dítěte. Příslušnost by měla být určována na základě tohoto důvodu, s výjimkou situací zahrnujících třetí země, kdy by mohl být spojujícím prvkem stát občanství.
8. Protože se osvojení obvykle týká nezletilých, není vhodné poskytnout rodičům nebo dítěti žádnou flexibilitu při výběru orgánů, které o osvojení rozhodnou.
9. Vzájemná důvěra při výkonu spravedlnosti v Unii odůvodňuje zásadu, že rozhodnutí vydaná v některém členském státě by měla být uznána ve všech členských státech, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. V důsledku toho by mělo být rozhodnutí o osvojení učiněné v jednom členském státě považováno za opatření vydané v dožádaném členském státě.
10. Automatické uznání rozhodnutí o osvojení vydaného v určitém členském státě v dožádaném členském státě by nemělo ohrozit dodržování práv obhajoby. Všechny zúčastněné strany by tedy měly mít možnost požádat o odepření uznání rozhodnutí o osvojení, pokud se domnívají, že existuje jeden či více důvodů pro toto odepření.
11. Uznávání vnitrostátních rozhodnutí o osvojení by mělo být automatické za předpokladu, že členský stát, v němž k osvojení došlo, byl k tomuto rozhodnutí příslušný a že toto uznání není zjevně v rozporu s veřejným pořádkem uznávajícího členského státu, který je vykládán v souladu s článkem 21 Listiny základních práv Evropské unie.
12. Tímto nařízením by neměla být dotčena hmotněprávní ustanovení rodinného práva členských států, včetně právní úpravy osvojení. Uznání rozhodnutí o osvojení na základě tohoto nařízení by navíc nemělo znamenat uznání jakéhokoli právního vztahu mezi rodiči, kteří si dítě osvojili, vznikajícího v důsledku tohoto uznání rozhodnutí o osvojení, aniž by tím však bylo předurčeno případné rozhodnutí o uznání rozhodnutí o osvojení.
13. Případné procesněprávní otázky, které toto nařízení neřeší, by měly být řešeny podle vnitrostátního práva.
14. Pokud rozhodnutí o osvojení implikuje právní vztah, který není známý v právu dožádaného členského státu, tento právní vztah, včetně jakéhokoli z něj vyplývajícího práva či povinnosti, by se měl v největší možné míře upravit na takový vztah v rámci práva tohoto členského státu, se kterým jsou spojeny rovnocenné účinky a který sleduje obdobné cíle. Každý členský stát určí, kdo a jakým způsobem tuto úpravu provede.
15. Aby bylo usnadněno automatické uznávání, jež stanoví toto nařízení, měl by být vypracován vzor pro předávání rozhodnutí o osvojení: evropské osvědčení o osvojení. Pro tyto účely by pravomoc přijímat akty v souladu s článkem 290 Smlouvy o fungování EU týkající se zavedení a aktualizace tohoto vzorového osvědčení měla být svěřena Komisi. Je obzvláště důležité, aby Komise v rámci přípravné činnosti vedla odpovídající konzultace, a to i na odborné úrovni. Při přípravě a vypracovávání aktu v přenesené pravomoci by Komise měla zajistit, aby byly příslušné dokumenty předávány současně, včas a vhodným způsobem Evropskému parlamentu a Radě.
16. Jelikož cíle tohoto nařízení nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy, ale spíše jej může být lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „Smlouvy o EU“). V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje toto nařízení rámec toho, co je nezbytné k dosažení tohoto cíle.
17. V souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení Spojeného království a Irsku s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, [oznámily tyto členské státy své přání účastnit se přijímání a používání tohoto nařízení] / [a aniž je dotčen článek 4 uvedeného protokolu, se Spojené království a Irsko neúčastní přijímání tohoto nařízení a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné].
18. V souladu s články 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení, a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné.

PŘIJALA TOTO NAŘÍZENÍ:

Čtvrtek, 2. února 2017

Článek 1

Oblast působnosti

1. Toto nařízení se použije na uznávání rozhodnutí o osvojení.
2. Tímto nařízením se nepoužije ani jím nejsou dotčeny:
  - (a) právní předpisy členských států týkající se nároku na osvojení ani jiné otázky rodinného práva;
  - (b) mezinárodní osvojení na základě Haagské úmluvy ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (dále jen „Haagská úmluva“).
3. Žádné ustanovení tohoto nařízení neukládá členskému státu, aby:
  - (a) uznával existenci jakéhokoli právního vztahu mezi rodiči osvojeného dítěte v důsledku uznání rozhodnutí o osvojení;
  - (b) vydával rozhodnutí o osvojení za podmínek, za nichž to neumožňuje příslušné vnitrostátní právo.

Článek 2

Definice

Pro účely tohoto nařízení se „rozhodnutím o osvojení“ rozumí rozsudek nebo rozhodnutí, kterým se vytváří nebo uznává stálý právní vztah typu rodič-dítě mezi dítětem, které doposud nedosáhlo plnoletosti, a novým rodičem nebo novými rodiči, kteří nejsou biologickými rodiči tohoto dítěte, a to ať už je název tohoto právního vztahu ve vnitrostátním právu jakýkoli.

Článek 3

Automatické uznávání rozhodnutí o osvojení

1. Rozhodnutí o osvojení vydané v kterémkoli z členských států se uznává ve všech ostatních členských státech, aniž by byl vyžadován jakýkoli zvláštní postup, za předpokladu, že členský stát, který rozhodnutí vydal, je pro něj příslušný podle článku 4.
2. Každá zúčastněná strana může v souladu s postupem podle článku 7 podat návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání, které jsou uvedeny v článku 6.
3. Závisí-li výsledek řízení u soudu některého členského státu na rozhodnutí o odepření uznání, přičemž odepření je uplatňováno jako předběžná otázka, je tento soud příslušný v dané věci.

Článek 4

Příslušnost pro rozhodnutí o osvojení

1. Orgány členského státu mohou vydat rozhodnutí o osvojení jedině tehdy, pokud rodič nebo rodiče, kteří si dítě osvojují, nebo dítě samotné mají své obvyklé bydliště v tomto členském státě.
2. Pokud bylo rozhodnutí o osvojení dítěte vydáno orgány třetí země, orgány některého z členských států mohou takové rozhodnutí také vydat nebo rozhodnout o uznání rozhodnutí třetí země v souladu s postupy stanovenými ve vnitrostátním právu, pokud rodič či rodiče, kteří si dítě osvojili, nebo dítě samotné nemají obvyklé bydliště v tomto členském státě, ale jsou jeho státními příslušníky.

Článek 5

Doklady nezbytné pro uznání

Strana, která se hodlá v některém členském státě dovolávat rozhodnutí o osvojení vydaného jiným členským státem, předloží:

- a) jedno vyhotovení rozhodnutí o osvojení, které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti; a
- b) evropské osvědčení o osvojení vydané podle článku 11.

Čtvrtek, 2. února 2017

Článek 6

Odepření uznání

Na návrh kterékoli zúčastněné strany může být uznání rozhodnutí o osvojení vydaného v některém z členských států odepřeno, avšak pouze tehdy:

- (a) pokud je takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem (*ordre public*) dožádaného členského státu;
- (b) pokud vydávající členský stát nebyl příslušný podle článku 4.

Článek 7

Návrh na odepření uznání

1. Na návrh některé ze zúčastněných stran ve smyslu definovaném vnitrostátním právem se uznání rozhodnutí o osvojení odepře, pokud se ukáže, že existuje některý z důvodů uvedených v článku 6.
2. Návrh na odepření uznání se podává u soudu, který byl daným členským státem oznámen Komisi podle čl. 13 písm. a) jakožto soud, u kterého se má návrh podávat.
3. Postup pro odepření uznání se v rozsahu, v němž se na něj nevztahuje toto nařízení, řídí právem dožádaného členského státu.
4. Navrhovatel předloží soudu vyhotovení rozhodnutí a případně překlad nebo přepis rozhodnutí.
5. Soud může upustit od požadavku na předložení dokumentů uvedených v odstavci 4, má-li je již k dispozici, nebo má-li za to, že je není rozumné požadovat po navrhovateli jejich předložení. V tomto druhém případě může soud požadovat předložení dokumentů po druhé straně.
6. Strana, která podává návrh na odepření uznání rozhodnutí o osvojení vydaného v jiném členském státě, není povinna mít adresu pro doručování v dožádaném členském státě. Tato strana nemusí mít v dožádaném členském státě ani pověřeného zástupce, ledaže existuje povinnost mít takového zástupce bez ohledu na státní příslušnost nebo bydliště stran.
7. Soud rozhodne o návrhu na odepření uznání neprodleně.

Článek 8

Opravné prostředky proti rozhodnutí o návrhu na odepření uznání

1. Proti rozhodnutí o návrhu na odepření uznání může kterákoli strana podat opravný prostředek.
2. Opravný prostředek se podává u soudu, který byl daným členským státem oznámen Komisi podle čl. 13 písm. b) jakožto soud, u kterého se má takový opravný prostředek podávat.
3. Rozhodnutí o opravném prostředku může být napadeno dalším opravným prostředkem pouze tehdy, pokud byl soud, u něhož má být zahájeno řízení o dalším opravném prostředku, sdělen Komisi dotyčným členským státem podle čl. 13 písm. c).

Článek 9

Opravné prostředky v členském státě, v němž bylo vydáno rozhodnutí o osvojení

Soud, u něhož byl podán návrh na odepření uznání, nebo soud, který projednává opravný prostředek podaný podle čl. 8 odst. 2 nebo 3, může přerušit řízení, jestliže byl proti rozhodnutí o osvojení podán řádný opravný prostředek v členském státě původu nebo jestliže lhůta pro podání takového opravného prostředku ještě neuplynula. Pokud tato lhůta ještě neuplynula, může soud určit lhůtu, v níž se má opravný prostředek podat.

Čtvrtek, 2. února 2017

Článek 10

Vyloučení přezkumu ve věci samé

Rozhodnutí o osvojení nebo rozsudek přijaté v některém členském státě nesmějí být v žádném případě v dožádaném členském státě přezkoumávány ve věci samé.

Článek 11

Evropské osvědčení o osvojení

Orgány členské státy, který vydal rozhodnutí o osvojení, na žádost kterékoli ze zúčastněných stran vydají vícejazyčné evropské osvědčení o osvojení v souladu se vzorem stanoveným podle článku 15.

Článek 12

Úprava rozhodnutí o osvojení

1. Pokud je v rozhodnutí nebo rozsudku obsaženo opatření či příkaz, jež nejsou známy v právu dožádaného členského státu, toto opatření nebo příkaz se v největší možné míře upraví na opatření nebo příkaz známé v právu tohoto členského státu, se kterými jsou spojeny rovnocenné účinky a které sledují obdobný účel a zájem. Tato úprava nevyvolá účinky, které by přesahovaly účinky stanovené v právu členského státu původu.
2. Kterákoli strana může proti úpravě opatření nebo příkazu podat u soudů opravný prostředek.

Článek 13

Informace poskytované členskými státy

1. Zúčastněné členské státy sdělí Komisi do 1. července 2018 své případné vnitrostátní předpisy týkající se:
  - a) soudů, kterým se předkládá návrh na odepření uznání podle čl. 7 odst. 2;
  - b) soudů, u kterých se podává opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na odepření uznání podle čl. 8 odst. 2; a
  - c) soudů, u kterých se podává jakýkoli další opravný prostředek podle čl. 8 odst. 3.
2. Komise informace uvedené v odstavci 1 a veškeré další relevantní informace o postupech osvojení a uznávání osvojení v členských státech všemi vhodnými prostředky, a zejména prostřednictvím evropského portálu e-justice, zpřístupní veřejnosti.

Článek 14

Legalizace nebo obdobný formální požadavek

U dokumentů vydaných v členských státech se podle tohoto nařízení nevyžaduje legalizace ani jiný obdobný formální požadavek.

Článek 15

Pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci

Komise se svěruje pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci v souladu s článkem 16, pokud jde o vypracování a změny vzoru vícejazyčného evropského osvědčení o osvojení podle článku 11.

Článek 16

Výkon přenesené pravomoci

1. Pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci je svěřena Komisi za podmínek stanovených v tomto článku.
2. Pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci uvedená v článku 15 je svěřena Komisi na dobu neurčitou od 1. července 2018.

Čtvrtek, 2. února 2017

3. Rada může přenesení pravomoci uvedené v článku 15 kdykoli zrušit. Rozhodnutím o zrušení se ukončuje přenesení pravomoci v něm určené. Rozhodnutí nabývá účinku prvním dnem po zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie* nebo k pozdějšímu dni, který je v něm upřesněn. Nedotýká se platnosti již platných aktů v přenesené pravomoci.
4. Akt v přenesené pravomoci přijatý podle článku 15 vstoupí v platnost pouze tehdy, pokud proti němu Rada nevysloví námitky ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy jí byl tento akt oznámen, nebo pokud Rada před uplynutím této lhůty informuje Komisi o tom, že námitky nevysloví. Z podnětu Rady se tato lhůta prodlouží o dva měsíce.
5. Evropská parlament musí být Komisí informován o přijetí aktů v přenesené pravomoci, o námitkách vyslovených proti nim, jakož i o zrušení přenesených pravomocí Radou.

Článek 17

Přechodná ustanovení

Toto nařízení se použije pouze na rozhodnutí o osvojení vydaná dne 1. ledna 2019 nebo později.

Rozhodnutí o osvojení vydaná před 1. lednem 2019 jsou nicméně rovněž uznávána k tomuto dni, pokud dotčené dítě k tomuto dni nedosáhlo plnoletosti.

Článek 18

Vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám

1. Toto nařízení se nepoužije na rozhodnutí o osvojení vydaná na základě Haagské úmluvy.
2. Aniž jsou dotčeny povinnosti členských států podle článku 351 Smlouvy o fungování Evropské unie, toto nařízení nemá vliv na uplatňování mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států v době vstupu tohoto nařízení v platnost a které stanoví pravidla týkající se uznávání osvojení.
3. Toto nařízení se však použije mezi členskými státy přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají oblastí upravených tímto nařízením.

Článek 19

Přezkum

1. Do 31. prosince 2024 a poté každých pět let předloží Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování tohoto nařízení. Ke zprávě se případně připojí návrhy na úpravu tohoto nařízení.
2. Členské státy sdělí za tímto účelem Komisi příslušné údaje týkající se uplatňování tohoto nařízení jejich soudy.

Článek 20

Vstup v platnost a použitelnost

Toto nařízení vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Použije se ode dne 1. ledna 2019, s výjimkou článků 13, 15 a 16, které se použijí ode dne 1. července 2018.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné v členských státech v souladu se Smlouvami.

V Bruselu dne...

Za Radu
předseda nebo předsedkyně